

James Petras*: Overgangen til socialismen i Chile: perspektiver og problemer

Hvilke reelle forandringer i det chilenske samfunds økonomiske struktur har Chile's vej til socialismen egentlig skabt?

Dette spørgsmål, som er affødt af Chile's særlige parlamentariske form for socialisme, søger J. Petras at besvare gennem en beskrivelse dels af de særlige omstændigheder, der muliggjorde S. Allende's valgsejr, og dels af de reformer, som UP-regeringen har gennemført. Petras finder frem til, at valget for UP-regeringen nu rummer to alternativer: enten må man konsolidere den politiske magt med fare for en svækkelse af reformarbejdet, eller en yderligere udvikling frem mod en mobilisering af det chilenske folk fulgt op af en intensivering af de »revolutionære reformer«.

Det kunne se ud som om Allende-regeringen har valgt det første.

* James Petras er professor i politisk videnskab på Pennsylvania State University i USA og forfatter til bogen »Politics and Social Structure in Latin America«, Monthly Review Press. Denne artikel er oversat fra tidsskriftet Monthly Review, oktober 1971.

I de første ti år efter den cubanske revolution foregik der over hele det latinamerikanske kontinent en konfrontation mellem USA og et bredt udsnit af revolutionære kræfter. USA havde sine forbundsfæller blandt Latinamerikas besiddende grupper, og de revolutionære kræfter blev i forskellig grad støttet af folket. I alle de lande, hvor en større revolutionær bevægelse var ved at vinde støtte og forberedte sig på at overtage magten, inter文enerede USA og den nationale latinamerikanske overklasse ved hjælp af de væbnede styrker og hindrede således, at en regering, der havde folkets støtte, overtog magten.

I en kort periode, ca. 1964-1968, så det igen ud til, at USAs overherredømme havde styrket sin stilling. Guerillaerne var enten på tilbageslag eller stærkt formindsket i antal, folkets ledere var i eksil eller i fængsel, og USA-venlige politikere havde magten over hele kontinentet: Castello Branco og derefter Costa e Silva i Brasilien, Barrientos i Bolivia, Onganía i Argentina, Frei i Chile, Belaúnde i Peru, Lleras Restrepo i Columbia, Pacheco Areco i Uruguay, Leoni i Venezuela, Balaguer i Den Dominikanske Republik o.s.v.

Den militære og politiske fase af genopbygningen af USAs overherredømme var særdeles vellykket, men den hvilede på en meget skrøbelig social og økonomisk struktur. Der eksisterede stadig enorme uligheder, som var årsag til fjendskab hos de fattige og fremmedgørelse hos de intellektuelle og studenterne, visse tilhængere af kirken og officerer i hæren. Kun de revolutionæres aktive og synlige fortropper var blevet fjernet. Utilfredsheden blev undertrykt og ikke fjernet ved hjælp af de kontra-revolutionære programmer, som USA satte i gang. USA-kapitalens ekspansion i denne periode fortrængte fuldstændigt det nationale borgerskab: den multinationale sammenslutning proletariserede de latinske nationer, idet den forøgede deres afhængighed og vakte slumrende nationalistiske følelser. Da USA ikke var særlig bundet til noget specielt område, havde det i almindelighed forholdsvis frie hænder i sine affærer med Latinamerika.

Denne situation ændrede sig hurtigt i slutningen af 1960-erne. Den pris, som USA-politikerne og dele af den latinamerikanske overklasse krævede for sikring af deres umiddelbare interesser, blev bedømt som værende for høj af dele af den lavere og mellemste middelklasse. Dele af de væbnede styrker fik landets forøgede afhængighed at føle. Militærregeringer overtog magten i Bolivia og Peru og nationaliserede USA-foretagender. I Colombia, Argentina, Uruguay, Venezuela og Ecuador var der kæmpemæssige demonstrationer imod USAs tilstedeværelse, som krævede strukturelle reformer og nationalistisk politik.

Allendes sejr i Chile og mobiliseringerne af masserne over det meste af Latinamerika hører sammen med denne nye nationalistiske bølge, og er dels affødt af denne og giver den dels ny næring.

Imidlertid har de kæmpemæssige forpligtelser med hensyn til menneskelige og økonomiske ressourcer, som USA har påtaget sig i Sydøstasien, det følgende militære og politiske nederlag, og den næsten enstemmige modstand mod krigen i selve USA og den voksende indre uro, betydeligt formindsket USAs muligheder for at styre og kontrollere politiske affærer i det sydlige interesseområde. De holdepunkter for USAs politik, som førhen var så sikre, blev slået i stykker: overbevisningen om, at man ved at fjerne bondeguerillaer ville fjerne den sociale revolution; overbevisningen om, at sikkerheden for privat investering ville skabe almindelig velstand; overbevisningen om, at lån fra USA af kapital og teknisk kunnen og viden, og reformistiske regeringer altid ville være i stand til at tilføje »kommunisterne« nederlag i ægte frie valg.

Det er i denne internationale sammenhæng – hvor USAs muligheder for at dominere lokale situationer i den tredje verden i hvert fald midlertidigt er formindsket, hvor den gamle politik ikke længere er anvendelig, og en ny politik endnu ikke er udtænkt – at en marxistisk socialist, Allende, var i stand til at komme til magten i Chile. Med undtagelse af Brasilien og dens satellit Paraguay, har USA ikke en eneste forbundsfælle i Latinamerika, som er i stand til at sætte en politisk kampagne i gang mod Allende-regeringen, der vil vil få nogen som helst betydning.¹ Den eneste politik, som USA kan føre, er at håbe på en udvikling af en national undergravende bevægelse, som kan skabe grundlaget for en indblanding udefra.

Alle disse omstændigheder var med til at gøre det muligt for det chilenske venstre at overtage regeringsmagten, men der var dog stadig alvorlige problemer med hensyn til overtagelsen af den faktiske magt.²

Allendes sejr forbavsede mange, iberegnet USAs ambassadør (en uge før valget forsikrede han en USA-professor, der var på besøg, om, at Alessandris sejr var sikker, og citerede fortrolige afstemningsresultater), og måske venstrepartierne selv. *Unidad Popular* (UP) – den venstrekoalition som valgte Allende – havde hverken arrangeret mødested eller sat mikrofoner op for at fejre sejren på valgnatten.

Efter valgsejren havde Allende og UP tre problemer, som alle var kritiske: overtagelse af regeringsmagten, sammensætning af en regering og udvælgelse af de indledende politiske reformer, som skulle skabe det første indtryk af den nye regering.

1. Bortset fra den argentinske regerings faktiske politiske indstilling, har den selv hænderne fulde med hensyn til indre uro (store oprør i de indre provinser, generalstrejker, byguerillaer o.s.v.). Det samme er tilfældet for Pacheco Arecos regime i Uruguay. De bolivianske og peruvianske regimer har handlet i fællesskab med Chile i en række sager. Columbia har underskrevet en aftale med Chile, hvori de accepterer politisk »pluralisme« på kontinentet.

2. Det chilenske venstre skelner skarpt mellem kontrol over den udøvende regeringsmagt og kontrol over samfundets produktive og pengemæssige ressourcer. Det er klart, at det førstnævnte gør det sidstnævnte lettere.

Overtagelse af regeringsmagten

Eduardo Freis kriteligt-demokratiske regering gjorde alt, hvad der var muligt – på nær at fremkalde borgerkrig – for at undgå at overgive regeringsmagten til UP. Økonomiminister Zaldivars økonomiske rapporter, som beskrev kapitalflugten, blev offentliggjort i alle massemedier. Dette gav anledning til panik, mens der blev taget utilstrækkelige forholdsregler for at forhindre en plyndring af nationens økonomi. Sikkerhedskontrollen var lemfældig, til trods for højreterroristernes åbenlyse aktioner. Sammensværgelser og komplot blev ikke opdaget, og kidnapningsforsøget af hærens øverstbefalende, general Schneider, førte i stedet til mordet på ham.

Det Kristeligt Demokratiske Parti (PDC) krævede og fik en garanti fra UP om, at alle deres politisk ansatte i de midterste og lavere lag af bureaukratiet skulle blive siddende. Dette var en del af det, som formelt kaldes Garantien for Demokratiske Rettigheder. At UP var i stand til at klare alle disse forhindringer i denne periode, skyldes i høj grad den stærke støtte fra arbejderklassen, bønderne, studenterne og fagforeningerne, som stod parat til at starte en borgerkrig, hvis PDC eller højrefløjen forsøgte at overtræde statsforfatningen eller spillets sædvanlige regler.

En abstrakt diskussion af »via pacífica« (fredelig vej) i modsætning til »væbnet kamp« vil være frugtesløs og bidrager ikke til en forståelse af problemerne med magtovertagelsen i Chile. Skribenter og kommentatorer har understreget betydningen af den chilenske demokratiske tradition og den sædvanligvis fredssommelige måde, som politiske forandringer plejer at foregå på. Endnu er der dog ikke givet nogen forklaring på, hvorfor disse traditioner og sædvaner blev opretholdt under denne specielle begivenhed, hvor det drejede sig om marxists valgsejr og overtagelse af regeringsmagten. I virkeligheden gjorde højrefløjen naturligvis voldsomme forsøg på at hindre regeringsovertagelsen. Vigtigere endnu: i diskussioner mellem de større borgerlige partier blev der rent faktisk gjort alvorlige overvejelser over forslag, som kunne have forhindret den. Det, der forhindrede disse planer i at blive sat i gang, var *truslen* om vold fra venstrefløjen. Førrende talsmænd fra de socialistiske og kommunistiske partier erklærede åbent, at hvis Allendes magtovertagelse ikke blev tilladt – hvis spillets demokratiske regler blev krænket – ville en borgerkrig blive resultatet. De kristeligt-demokratiske ledere tog disse advarsler meget alvorligt. Til trods for tilbøjeligheden hos PDCs højrefløj til at acceptere en handel med det højreorienterede Nationalparti, ønskede de ikke at »være« ansvarlige for en borgerkrig, som kunne føre til uforudsete konsekvenser«, som en af ministrene i Freis kabinet sagde efter valget. UPs masseorganisationer med deres muligheder for at lamme økonomien, deres

fordele i gadekampe og væbnede sammenstød sikrede, at den »demokratiske tradition« blev opretholdt. Det er meget sandsynligt, at den demokratiske tradition ville være blevet brudt, hvis de mobiliserede masser og den tydelige trusel om vold ikke havde eksisteret.

Bortset fra truslen om en kæmpemæssig voldelig konfrontation blev UP hjulpet af støtten fra PDCs besejrede præsidentkandidat, Radomiro Tomic. Inden for PDC forhindrede pression fra venstrefløjen nemlig partiet i at stille sig på linie med det højreorienterede Nationalparti i kongressen for at hindre Allendes valg.

Det efterretningsarbejde, som Det Revolutionære Venstres Bevægelse (MIR) foretog ved at infiltrere i højreorienterede terroristgrupper, forhindrede højrefløjen i at iværksætte sine planer om sabotage og myrderier.

Derfor var UP i stand til, både på den politiske og den sikkerhedsmæssige front, at overvinde og endog udnytte de problemer, man mødte. Den mislykkede højreorienterede terrorkampagne, som nåede sit højdepunkt med mordet på general Schneider, bidrog til væksten i støtten til UP og til højrefløjens isolation. UP fik støtte fra brede dele af den lavere middelklasse og endog fra selve middelklassen, som blev frastødt af Allende-modstandernes voldelige metoder. Efter valget opstod et nyt problem: hvordan skulle embedsposterne fordeles mellem de grupper, som var med i UP?

Sammensætning af regeringen

I den nye regerings første få uger kæmpede hver af de seks politiske grupper, som er samlet i UP, om at få en så stor del af regeringsposterne som muligt.³ Som resultat heraf blev mange poster udfyldt temmelig langsomt, og dette forsinkede planlægningen af regeringens aktiviteter. Desuden blev Allende tvunget til at beholde størstedelen af funktionærerne fra Frei-regeringen. Mange af disse embedsmænd var i bedste fald ligegyldige og i mange tilfælde fjendtlige overfor de nye programmer og den nye politik. Da de var blevet indsat i embedet, blev venstrefløjens ministre stillet over for et nyt problem: der var kun ofret ganske lidt opmærksomhed på formulering af et regeringsprogram. Den meste energi var blevet koncentreret omkring valgkampen og siden på sikring af overtagelsen af regeringsmagten.

UP-regeringens første opgave var at opstille sine strategiske mål og derefter definere de direkte midler. Det økonomiske program blev rettet imod »forvandling af den afhængige kapitalismes traditionelle struktur til nye karakteristika og former, som er i overensstemmelse med det chilenske folks ønsker.«

3. Disse grupper omfatter de socialistiske, kommunistiske, socialdemokratiske og radikale partier, samt MAPU (United Popular Action Movement) og API (Independent Popular Action Group).

Dette program, den »chilensiske vej til socialisme«, definerer tre typer af ejendom: (a) statsejendom, som stammer fra ekspropriering af »udenlandske og nationale monopolføretager, især de, der er forbundet med naturressourcer, bank- og pengevæsen, industri, distribution, udenrigshandel og alle de strategiske områder med hensyn til national udvikling«, (b) et område med blandet ejendom, som består af privat kapital (national og udenlandsk) og statskapital, som styres samlet, (c) et område med privat kapital (hovedsagelig små og mellemstore firmaer, detailforretninger o.s.v.)

Det næste mål for regeringens politik var en omfordeling af indkomsterne ved hjælp af en løn- og prispolitik til fordel for den lavest lønnede halvdel af befolkningen. Det tredje mål var at udvide og accelerere landbrugsreformerne – at opløse latifundierne og forøge landbrugets produktivitet.

Da regeringen havde defineret sin generelle politik, skyndte den sig at gennemføre et antal øjeblikkelige reformer for at bekræfte sin pålidelighed som folkets regering.

Gennemførelsen af en ny politik: De første forandringer

I løbet af de første måneder i embedet gennemførte Allende-regeringen adskillige populistiske lovforslag som, til trods for at de ikke i sig selv var revolutionære, styrkede folkets fornemmelse af, at regeringen var indstillet på at holde sine løfter. Dette er særdeles vigtigt i et land, hvor politikere ofte er blevet valgt på et populært program, blot for at forråde det, så snart de var ved magten. Arbejdere og lavtlønnede ansatte fik en lønforhøjelse på 30 procent, mens priserne blev fastfrosset, et loft på ca. 1200 \$ om måneden blev lagt over offentlige lønninger, alle børn fik tildelt en halv liter mælk om dagen, huslejen blev fastsat til 10 pct. af familiens indkomst, politiets »uropatrulje« (riotcontrol police) blev opløst o.s.v. På det udenrigspolitiske område oprettede Chile hurtigt diplomatiske forbindelser med Kina, Cuba og DDR og indtog en ny og uafhængig og kritisk position overfor USAs politik i Latinamerika.

Men valgkampagnen og spændingen efter valget rejste forventninger, især hos de mest udbyttede og førhen udelukkede grupper af by- og landbefolkningen, som ikke blev tilfredsstillet af de øjeblikkelige forbedringer. For mange jordhungrende bønder virkede regeringens reorganiseringssperiode som en forhaling, og snart begyndte de at erobre jord, anført af Den Revolutionære Bondebevægelse (MCR) MIRs bondeorganisation.⁴

4. MIR er en revolutionær socialistisk gruppe, som går ind for væbnet kamp og står uden for UP.

Udfordringen fra venstre

I Allende-regeringens første tre måneder kom der en bølge af jordekspropriationer. De blev ledet af MCR og foregik især i Cautins sydlige provins. De eksproprierede landbrug lå i en egn, som var beboet af Mapuche-indianere, et af Chiles mest tilbagestående områder, hvor Frei-regeringen dårligt nok havde forsøgt at gennemføre en lov om landbrugsreformer. Der opstod væbnede sammenstød mellem bønder og godsejere. Allenderegeringen bemærkede, at den lokale væbnede bondebevægelse begyndte at sprede sig til andre egne af Chile. Den kunne måske fremkalde en væbnet konflikt, før regeringen havde fået tid til at konsolidere sin politiske magt. Samtidig med, at MIR støttede Allende over for højrefløjen, udfordrede MIR UPs herredømme over massebevægelsen. Landbrugsministeren og vicepræsidenten for Landbrugsreform-sammenslutningen (CORA) tog udfordringen op, og fortsatte med legal ekspropriering af et stort antal landbrug, ikke blot i syd, men over hele landet. Regeringen udmanøvrerede MIR ved at overtage opgaven med jordreformerne og vende den til sin egen fordel. Herved opslugede man for en stor del de MIR-tilhængere, som sad i de bonderåd, der i hvert område var blevet oprettet for at lede jordreformerne. MIRs oprindelige aktion, som var baseret på en lokal situation,⁵ fremkaldte regeringens indgriben. Men det er de kommunistiske og socialistiske partier og MAPU, som har den aktive organisation, de ressourcer og den støtte hos folket, som er vigtig, når en landbrugsreform skal udføres i et landsomfattende omfang. Til trods for den popularitet, som MIRs aktioner opnåede, afhænger Chiles vellykkede overgang til socialismen langt mere af de daglige beslutninger, som socialister, kommunister og MAPU-folk i eller uden for regeringen tager på de områder, hvor en konfrontation kan blive kritisk.

Omdannelser på tre fronter: Banker, latifundier og miner

Den revolutionære proces i Chile er til forskel fra andre steder i Latinamerika velordnet og legal. I modsætning til den overdrevne revolutionære retorik, som ledsager selv moderate ændringer i andre lande, er omvæltningerne i Chile blevet fulgt af moderate erklæringer, som knyttede forandringerne sammen med behovet for udvikling. Både hvad form og sprog angår, ville den chilensiske regerings erklæringer i andre lande kunne henføres til en regering, som befandt sig en anelse til venstre for centrum, måske en moderat progressiv socialdemokratisk regering. Men under den nye chilensiske regerings første seks måneder blev der fremsat flere lovforslag, som betragtet i sin helhed antydede den socialistiske politik, der lå bag. Efter et massemøde i december sendte Allende kongressen et lovforslag om nationalisering

5. Uroen på landet blev dels forværret af godsejernes uforsonlighed og dels af, at bønderne var Mapucheindianere, som krævede den jord tilbage, der var blevet stjålet fra deres forfædre. Godsejerne var hovedsagelig tyskere.

af de kæmpemæssige USA-kobberminer. Samtidig begyndte regeringen at overtage kontrollen med de vigtigste bankinteresser gennem opkøb af aktier, og ekspropriationerne i landområderne begyndte at tage fart.

UP udvalgte kløgtigt disse tre områder af økonomien til et samlet angreb. Med hensyn til de USA-ejede miner, erklærede det kristeligt-demokratiske parti og endog højrefløjen sig som tilhængere af nationalisering. Derfor ville resultatet af en forkastelse af Allendes lovforslag blive en folkeafstemning, som UP næsten sikkert ville vinde. Eftersom jordreformen for øjeblikket gennemføres under en lov, som er vedtaget af de kristelige demokrater, er konflikten her minimal, især da mange af de organiserede bønder, som ønsker jord, er eller *var* tilhængere af PDC. Den kontrol af bankerne, som regeringen opnåede gennem opkøb af aktier, er fuldstændig legal, og overlader kun oppositionen få muligheder for modtræk inden for spillets regler. Mens UP forøger sine økonomiske virkemidler og iværksætter tilsvarende sociale og økonomiske forandringer (bank- og kreditvæsen samtidig med jordreformen), deler man også den herskende klasse og isolerer nogle sektorer, hvorved de forhindres i at handle i fællesskab. Tabet af økonomiske ressourcer (jord, banker og miner) vil undergrave højrefløjens politiske styrke og evne til at iværksætte dyre propagandakampagner. Endelig var det på disse tre områder, man bedst kunne opnå den bredeste folkelige støtte, uden at bortstøde sektorer af middelklassen. Således konsolideredes regeringens folkelige støtte.

Konsolideringen af den politiske magt

Efter seks måneders forløb var det tydeligt, at folkeregeringen (det kaldes Allende-administrationen sædvanligvis) var ved at udvide det sociale grundlag for sin støtte til at omfatte de fleste lag af befolkningen. De øjeblikkelige forholdsregler, som regeringen tog, og dens evne til at igangsætte strukturelle forandringer, overbeviste underklassen om, at valgprogrammet var ved at blive opfyldt. Samtidig blev middelklassen overbevist af den velordnede måde, hvorpå forandringerne skete.

Kommunevalgene i april 1971, seks måneder efter Allendes magtovertagelse, viste folkeregeringens voksende styrke. Til forskel fra tidligere kommunevalg, som mest drejede sig om lokale personligheder, blev valgene i 1971 af alle deltagere udkæmpet på det nationale niveau, og gav således et fingerpeg for en national folkeafstemning. Valgresultaterne viste, at Allende-regeringen havde folkets støtte. Inden for UP-koalitionen fik socialistpartiet den største fremgang på 65 pct. i forhold til dets stemmer i 1967. Det radikale parti fik den største nedgang på 100 pct. (fra 16 pct. til 8 pct. af stemmerne). Den fremgang, som Allendes parti SP, koalitions mest radikale sektor, opnåede, demonstrerede klart den voksende støtte til den socialistiske politik.

<i>Kommunevalgene i Chile 1971</i>	Antal stemmer	pct.
Partido Socialista	631.939	22,89
Partido Comunista	479.206	17,36
Partido Radical	225.851	8,18
Socialista Popular	29.123	1,05
Social Demócrata	38.077	1,38
Total, Unidad Popular	1.404.196	50,86
Partido Demócrata Cristiano	723.623	26,21
Partido Nacional	511.679	18,53
Democracia Radical	108.192	3,91
Demócrata Nacional	13.435	0,49
Total, oppositionspartier	1.356.929	49,14

I et senatsvalg i det sydlige Chile fik socialisten Sepúlveda 52 pct. af stemmerne. Hans nærmeste rival var den forhenværende kristeligt-demokratiske økonomiminister Andrés Zaldívar, som fik 31 pct. Oppositionen kunne ikke længere anse UP-regeringen for at være repræsentant for et mindretal. Det flertal, som UP opnåede, og det kristeligt-demokratiske partis tilbagegang fra 29 pct. i septembervalgene i 1970 til 26 pct. i valget i april 1971, undergravede oppositionens autoritet betydeligt og styrkede regeringen.

Den voksende folkelige støtte til regeringen blev reflekteret i mange aspekter af det offentlige liv. Det omtrentlige monopol, som oppositionen havde haft på massemedierne, ophørte. UP har fire dagblade mod oppositionens seks (UP og PDC har et blad fælles) og et ugentligt nyhedsmagasin, *Ahora*, at stille op mod *Ecrilla*, som støtter PDC, og det højreorienterede *Sepa*. UP har forøget sin deltagelse i radio- og fjernsyns-udsendelser, selv om oppositionen stadig har et forspring i tid. På Chiles universiteter vandt venstrefløjen i Santiago, Valparaíso og Concepción; kun på de private, katolske universiteter for den højere middelklasse har oppositionen opretholdt kontrollen over studenternes styrelse. Det er netop tabet af *monopolet* over medierne og uddannelsesinstitutionerne (og ikke tabet af frihedsrettighederne), som har fremkaldt oppositionens brug af retoriske vendinger om »truslerne« mod ytringsfriheden. I virkeligheden har der været en produktion af nye publikationer og programmer, som formulerer krav og interesser for de sektorer af befolkningen, som aldrig tidligere er blevet hørt, samtidig med at gamle veletablerede organer mærker deres indflydelse forsvinde.

Oprettelsen af bonderådene, forslagene om at danne arbejderkomiteer på alle fabrikker (i nogle tilfælde eksisterer de allerede), fagforbundenes vækst (samtidig

med juridisk anerkendelse af deres status), alt dette er skridt på vejen til en institutionalisering af regeringens folkelige basis. Selv om Allende-administrationen kom til magten med en ringe margin, har den konsolideret sin organisatoriske position og udvidet forbindelserne til sin voksende basis blandt folket.

De vigtigste resultater, som Allende-administrationen har opnået, er sejren over det terroristiske og putschistiske højre (putsch: statskup), begrænsningen af den legale oppositions effektivitet og skabelsen af den institutionelle og folkelige basis for realiseringen af UPs politiske program. UP bevæger sig fra regeringsovertagelsen til magten. De kloge politiske forholdsregler, som blev taget i de første måneder for at konsolidere regeringen – hvor »reformistiske« de end er – vil lette anvendelsen af mere radikale anti-kapitalistiske forholdsregler i den kommende periode.

I midten af 1971 havde regeringen gennemført en række foranstaltninger, som, selv om de ikke i sig selv medførte en kvalitativ forandring i de sociale relationer, afgørende pegede i den retning. Juni måneds resultater viste, at man havde påtaget sig vigtige forpligtelser, som ville styrke de ikke-kapitalistiske sektorer betydeligt. Regeringen greb beslutsomt ind i landbrug, bankvæsen og minedrift og omringede således kapitalismens sidste bastion: den industrielle sektor (selv her var dog betydelige indhug en næsten ugentlig begivenhed).

Ændringerne i landbruget

»I Chile vil latifundierne være væk om tre år«, erklærede David Baytelman, CORAs vicepræsident, i maj 1971. Baytelman havde velunderbyggede grunde til at fremsætte denne erklæring. På fire måneder havde regeringen eksproprieret næsten 40 pct. af det jordareal, som de kristelige demokrater havde eksproprieret på seks år.

Ekspropriationer under Frei-regeringen (6 år) og Allende-regeringen (4 måneder).

	Antal latifundier	Hektarer		Total hektarer	Antal bosatte familier
		Over-risledede	Ikke over-risledede		
Regering Frei (fra 1965 til nov. 1970)	1.408	290.376	3.273.967	3.564.343	20.970
Allende (fra jan. til 29. april 1971)	511	65.490	1.312.005	1.403.544	6.382 ⁶

6. Antallet af bosatte familier vil muligvis forøges, fordi de eksproprierede landbrug har en kapacitet til at absorbere et antal familier anslået til 10.924.

Den 30. juli 1971 havde regeringen eksproprieret i alt 1.142 latifundier på tilsammen 2.145.000 hektarer.

Det anslås, at 3.000 latifundier vil blive eksproprieret i 1972. Når regeringen accelererer ekspropriationernes hastighed, sætter en uomvendelig (irreversibel) proces ind: når latifundien forsvinder, svækkes en af den chilenske kapitalismes vigtigste støtter, og det sociale grundlag for støtte på landet til arbejderklassens kamp i byerne skabes. En hurtig og gennemgribende jordreform under lederskab af de største arbejderklassepartier vil føre til en politisk forbindelse mellem den tilgodesete landbefolkning og industriarbejderne.

Broen mellem bønderne og arbejderne er fagforeningerne. Beskyttet og ophjulpet af Allende-regeringen er bondeforbundene vokset fra 104.249 til 138.661 medlemmer.⁷

De vigtigste nydannelser, både med hensyn til besiddelse af jord og organisering af fagforbund, er opstået i de socialt mest eksplosive områder i syd – Cautin, Linares og Nuble. Forandringerne sker både på befolkningens initiativ og ved regeringens handlen til fordel herfor, og begge parter medvirker herved til en ændring af de sociale relationer.⁸

UP-regeringens handlinger har haft overvældende betydning for bøndernes radikalisering og nedbrydningen af den traditionelle godsejerelites sidste bastioner i det sydlige Chile. Det største bondeforbund, El Triunfo Campesino, er stadig i hænderne på PDC, men kommer stadig mere under indflydelse af MAPU.

Det vil ikke blive en overraskelse, hvis MAPU på El Triunfos næste landskonference bliver den dominerende kraft.⁹ Da UP har kontrollen over de øverste poster i regeringen og en velorganiseret folkelig basis, befinder man sig i en fortræffelig position til at gennemføre jordreformen og påbegynde reorganiseringen af landbrugssektoren med henblik på produktion. I den situation, hvor godsejereliten står over for nogle enorme kræfter, koncentrerer den sig om at bevare de 80 hektarer, som loven tillader de eksproprierede godsejere at beholde.

7. Dette er officielt registrerede forbund og omfatter ikke næsten 5000 medlemmer af Movimiento Campesino Revolucionario. Der er tre større bondeforbund: El Triunfo (venstre-PDC og MAPU), Ranquil (kommunister og socialister) og Libertad (højre-PDC). Ca. 55% af de organiserede bønder var tilknyttet PDC-ledede forbund og 45% tilknyttet venstreorienterede, en andel som sikkert vil ændre sig.

8. Mellem november 1970 og februar 1971 blev 207 landbrug eksproprieret, mellem marts og april 313, mellem maj og juni planlagde regeringen at ekspropriere 500 landbrug. Dette giver en idé om jordreformens akcellererende hastighed. Senere planlægger regeringen at sikre nye landejdomme og at begynde igen i 1972.

9. Da MAPU i 1968 udskilte sig fra PDC, gik ca. 10% af Triunfos bondeforbund med. Ved landskonferencen i Talca i januar 1971 kontrollerede MAPU omkring 30% af forbundene, og i juni 1971 næsten flertallet. Det var uden tvivl en hjælp, at MAPU nu kontrollerede landbrugsministeriet.

Finans- og bankvæsen: Gradvis ekspropriation

I april havde UP-regeringen overtaget elleve banker helt eller delvist og overtaget 53,2 pct. af aktiekapitalen. Hvis de nuværende planer gennemføres, vil regeringen få den fulde kontrol over bankvæsenet og den finansielle struktur. Ved at kontrollere kreditterne vil regeringen kunne fremskynde jordreformens udvikling og statsindustriernes vækst.

Denne proces med ekspropriation af bankerne afslører en hel del om den chilenske revolution, især sammenlignet med den cubanske. Allendes strategi har været at gennemføre de fundamentale ændringer ved hjælp af den nuværende administration og dens love og dekretter, og således præsentere en fjendtlig kongres for et *fait accompli* (en fuldbyrdet kendsgerning). Statsovertagelsen af bankvæsenet sker med aktiv støtte fra bankfunktionærernes organisationer, som på kritiske tidspunkter har »besat« bankerne for at forhindre afgående ansatte i at skabe unødvendige problemer.¹⁰ Den eksproprierede bank optages i det eksisterende statsfinansielle system, og bankfunktionærerne bliver gennem deres komiteer draget med ind i beslutningsstrukturen sammen med en *interventor*, som er udpeget af regeringen.

Gennem Chiles historiske udvikling er der vedtaget en mængde love, som kan bruges til socialisering af økonomien. Tidligere blev det meste af denne lovgivning ikke alvorligt anvendt, idet dens formål kun var at give en formel indfrielse af valgløfter og symbolske forsikringer. UP-regeringen har haft stor fordel af denne lovgivning. Den socialistiske orientering hos UPs ledere har gjort det muligt at ændre banksystemets ejendomsforhold fuldstændigt, og man er nu på vej til at nedbryde finans- og bankoligarkiets magt. Mens denne fundamentale forandring finder sted, foregår der ingen storstilede »mobiliseringer« på gaderne, der holdes ikke længere lidenskabelige taler fra præsidentpaladsets balkon. På det mest kritiske tidspunkt forud for en ekspropriation kan et antal organiserede bankfunktionærer besætte bygningen fredeligt, indtil regeringens *interventor* kommer, hvorefter der vælges en komité, som skal samarbejde med ham. Resultatet af denne »legalistiske og bureaukratiske« fredelige ændring er grundlæggende nyorientering af kreditten, og at regeringen får midler til at styrke den sociale sektor eller statssektoren i økonomien. Fordi man finder en masse institutioner, som også fandtes i Chile i tidligere perioder, er det let at se bort fra de fundamentale forandringer, som rent faktisk finder sted indenfor institutionerne, og som mere og mere vil omskabe Chiles økonomiske, sociale og politiske systemers natur.

10. Nogle ansatte blev anklaget for at forsøge at sælge kontormaskiner, fjerne kontoer fra banken o.s.v.

Minedrift: Nationalisering af de vigtigste ressourcer

I løbet af de første seks måneder eksproprierede UP-regeringen kul-, jernog nitratminerne. I midten af juli 1971 overgik den største eksportfaktor, de kæmpemæssige USA-ejede kobberminer, til den chilenske regerings hænder. Mineekspropriationerne er grundlaget for skabelsen af en samlet statsejet stålog maskinindustri. Den udenlandske minesektor var hovedårsagen til Chiles afhængighed og underudvikling, fortrinsvis på grund af de profitter, som blev sendt ud af landet.

Profit, som er blevet sendt ud af landet af de store kobbermineselskaber.

År	mill. dollars
1964	80,2
1965	73,9
1966	122,9
1967	131,4
1968	125,7
1969	122,0
1970	72,8

Kilde: Panorama Económico, marts 1971, s. 39.

Ved nationaliseringen af kobberminerne forsøger regeringen at stoppe kapitalflugten fra økonomien, at lede kobberfortjenesterne ind i nye udviklingsprojekter og at skabe industrier til udvikling af nye produkter baseret på kobber.

I den indledende periode havde nationaliseringerne af minerne både plusser og minusser. I kulmineområderne, hvor næsten 90 pct. af minearbejderne er tilhængere af det kommunistiske parti, er produktionen vokset, og der har været en væsentlig arbejderdeltagelse i beslutningsstrukturen. I kobber- og nitrattminerne kom der en nedgang i produktionen, en vækst i fravær og problemer med arbejdsdisciplin og deltagelse. Problemerne i nitrattminerne var delvis et resultat af den oppefra-og-ned metode, som staten brugte over for minerne, og som lod det forhenværende hierarki urørt. Hvad angik kobberminerne, krævede nogle grupper af minearbejdere ekstra løntillæg (indemnificaciones) på grund af ejerskabets overførsel. Andre benyttede sig af de nye chilenske administratorers uerfarenhed, nedlagde arbejdet og holdt fri.¹¹ Hvad der var lige så vigtigt: USA-ledelsen i El Terriente-minen (som blev

11. Da ingeniørerne og teknikkerne (som stort set var fra USA) fik information om nationaliseringerne, pakkede de hurtigt sammen og tog afsted, hvorved de skabte tekniske og ledelsesmæssige problemer på kort sigt. Nogle USA-ingeniører, som ønskede at blive, blev truet med at komme på den sorte liste hos USA-kobberselskaberne, hvis de blev. Andre tog afsted, fordi den chilenske regering insisterede på, at de skulle betales i chilensk mønt og ikke i dollars. Hermed var ingeniørerne ikke længere i stand til at drage fordel af kursen på det sorte marked. Til forskel fra Cuba, ser det imidlertid ud til, at Chile har tilstrækkeligt med teknikere og ingeniører til selv at lede minerne.

»chileniseret« af Freiregeringen) sænkede sin produktion langt ned under standarderne.

Bekendtgørelsen om eksproprieringen af de USA-ejede kobberminer resulterede ikke fra begyndelsen i en direkte konfrontation med USA-regeringen. Den måde som ekspropriationerne sker på, har, i det mindste midlertidigt, afvæbnet modstanderne fra USA. Argumenterne for nationaliseringerne er sædvanligvis pakket ind i pragmatisk tale om udvikling og ikke i ideologiske vendinger. Den chilenske regering fremstiller sagen, som om den drejede sig om integration af minesektoren i den nationale udvikling, og bruger ikke vendinger om den verdensomspændende kamp mod imperialismen. Mens den chilenske regering forberedte sig på at overtage de privatejede kobberminer, forsikrede den USA-regeringen om, at den ønskede at opretholde de bedste forbindelser. Da det faktum var givet, at alle vigtige politiske kræfter gik ind for nationaliseringen, havde USA ikke noget andet valg (udover en utænkkelig direkte intervention) end at købslå om og acceptere en favorabel erstatning. Ud fra de indledende forhandlingsrunder ser det ud til, at USAs forhandlere er opsat på en erstatning, som ligger langt over, hvad Chile synes er retfærdigt. De problemer, som vil opstå, kan føre til en vigtig konfrontation. Hvis USAs forhandlere forhæler handelen eller kører den hårde linie, kan dette føre til alvorlige internationale problemer og forårsage forringelse i forholdet mellem Chile og USA. Chilenske embedsmænd, som officielt er optimistiske, har privat udtalt bekymringer med hensyn til USAs reaktioner, og man er begyndt at søge alternative markeder og støttemuligheder. Tidligt i juni måned afsluttede udenrigsminister Clodomiro Almeyda en langvarig rejse til de østeuropæiske lande, hvor hensigten var udvidelse af handelsrelationerne. Chile er således i en position, hvor det kan modstå ethvert pres, som USA beslutter sig til at anvende som svar på regeringens eksproprieringspolitik.

Nationalisering af industrien: Den langsomme march

Størstedelen af UPs ledere erkender, at kun et fåtal af monopol-industriforetagender, er blevet nationaliseret. Det vigtigste stålselskab, Compania de Acero del Pacifico, er blevet nationaliseret, og staten har købt sig ind i et halvt dusin jern- og metalfirmaer og dannet blandede selskaber.¹² Ejendomsmonsteret varierer. I den elektriske og kemiske industri og i gummiindustrien har staten dannet blandede selskaber med udenlandsk kapital. Årsagen til dannelsen af de blandede selskaber kan variere: teknologisk nødvendighed (behov for import af teknologi), politiske overvejelser (ønsker om ikke at bortstøde en bestemt nation), samt tekniske og ad-

12. Blandede selskaber med udenlandsk kapital er Ichalam, ARMCO, Prodinsa og Compac.

ministrative grunde (mangel på uddannet personale til at lede selskaberne). I andre industrielle brancher, som cement-, tekstil- og fødevarerindustrien, har staten overtaget det fuldstændige ejerskab af de eksproprierede firmaer.¹³

Et antal mindre firmaer, som befandt sig på randen af lukning, er blevet overtaget for at forhindre større arbejdsløshed.

I midten af 1971 var det regeringens politik kun at gå ind i de industrier, hvor produktionen blev lammet, at motivere mellemstore og små virksomheder til at øge deres produktion, og at anspore arbejderne til at danne produktionskomiteer både i de offentlige og de private virksomheder. Det vigtigste tema i Allendes 1. maj-tale var arbejdsproduktiviteten og behovet for en forøgelse af produktionen. Regeringen har endnu ikke angivet nærmere hvilke industrier, den har planer om at eksproprierer, og har heller ikke opstillet nogen tidsplan.¹⁴ Imidlertid bliver produktionskomiteerne i nogle industrier af arbejderne betragtet som de første skridt på vejen til en eventuel ekspropriation af firmaet.

Lige så vigtigt, som at øge omfanget af den regeringsplanlagte nationalisering, er det måske at føre en politik, som er rettet mod at give arbejderne indflydelse i de nationaliserede virksomheder. Regeringen og fagforeningerne *Central Unica des Trabajadores* (CUT) har i fællesskab udarbejdet et udkast til en lov, som vil gøre arbejderne til vigtige deltagere i firmaets planlægnings- og beslutningsstruktur. Firmaets øverste ledelse, det administrerende råd, skal sammensættes af fem repræsentanter udpeget af regeringen, fem valgt af arbejderne (hvor alle virksomhedens arbejdere udgør en fælles forsamling), og en direktør udpeget af regeringen.

Med hensyn til ekspropriation af industrimonopolerne synes man at lægge varierende vægt på dette i de forskellige dele af UP. Allende og hans kabinet, det radikale parti, og de mindre grupper (API og socialdemokraterne) går tilsyneladende ind for en forsigtig politik på den industrielle front: at begrænse nationaliseringerne til meget specielle tilfælde (i hvert fald på nuværende tidspunkt) eller at danne blandede selskaber, og at koncentrere sig om at øge produktionen og tildele garantier og kreditter til industrivirksomheder, som kan tilfredsstille de øgede konsumentkrav, der bliver et resultat af de større lønninger. MAPUs og CUTs industriarbejdere – overvejende kommunister og socialister – lægger stor vægt på at forøge arbejdernes indflydelse og mobilisering for herved at få dem til at gå ind for ekspropriationen. Måske vil det afgørende være industriherrerens egen holdning og adfærd. Hvis de undlader at benytte sig af de fordele og garan-

13. Regeringen har nationaliseret cementfirmaerne Cemento Melon og Cemento Polpaico, alle de vigtigste tekstilselskaber og fødevarerfirmaerne Purina og Cecinas Loewer. I maj 1971 blev der lagt beslag på Ford Motors virksomhed, fordi produktionen blev lammet.

14. UP-regeringens basisprogram kræver nationalisering af »strategiske monopol-industrier« og af »de foretagender, der betinger landets økonomiske og sociale udvikling«. Det anslås, at 150 af i alt 30.000 virksomheder og arbejdspladser ejes af monopoler, som skal eksproprieres.

tier, som regeringen tilbyder, vil de styrke argumenterne hos UPs mere militante sektorer. Ved at øge produktion og samarbejde vil industriherrerne måske være i stand til at udskyde ekspropriationstidspunktet. Det er for tidligt at forudsige den fremgangsmåde, som regeringen vil bruge over for industrien. De politiske tendenser er stadig meget flydende, og de vanskelige beslutninger er tilsyneladende ikke taget endnu.

Problemer og perspektiver

Inden for UP er der tre retninger, som adskiller sig med hensyn til, hvad man politisk orienterer sig imod og lægger vægt på. På nuværende tidspunkt har de dog en hel del tilfælles.

Inden for højrefløjen er der tendens til at lægge vægt på gennemførelsen af den borgerlige nationale revolution (landbrugsreformen og nationalisering af miner og banker), på at udbygge planlægningsstrukturen og på at koncentrere sig om produktionsproblemerne. Spørgsmålet om socialisering af resten af økonomien udskydes til en senere dato. Man går ind for at give kreditter og garantier til mellemstore og små virksomheder, og at der skal dannes blandede selskaber blandt monopolerne.

Centrums position er næsten den samme, hvad angår den nuværende periode. Men man går ind for en forøget hastighed af nationaliseringsprogrammerne for bestemte industrier og definerer meget klarere hvilke industrier, der skal nationaliseres. Centrum ønsker, at regeringen skal tage kraftigere forholdsregler over for monopolerne og samtidig sikre de middelstore foretagenders position, i det mindste i den nærmeste fremtid. Centrum opfatter revolutionen som bestående af en række stadier, hvor de middelstore industrielle sektorer har en rolle at spille i den nuværende periode, og hvor den fuldstændige nationalisering skal udsættes til et senere stadium.

Venstrefløjen støtter kritisk den nuværende politik. Den støtter alle regeringens radikale forholdsregler men erklærer, at regeringen går for langsomt frem og ikke viser massernes deltagelse og mobilisering tilstrækkelig interesse. Venstrefløjen går ind for en samlet revolution, som omfatter alle industrivirksomheder, og som er baseret på massernes vedvarende mobilisering og organisation. Venstrefløjen føler, at der burde tages mere radikale forholdsregler for at omfordele formue og indkomst, og at masserne måske vil blive skuffet over den betydning, man tillægger brugen af legale og bureaukratiske kanaler. Venstrefløjens argument er, at kommunalvalgene i april gav regeringen mandat til at øge den revolutionære proces' hastighed. Regeringen skulle handle beslutsomt nu, da den har den folkelige støtte, snarere end at fordybe sig i administrative manøvrer, som kan sprede folkets støtte.

Så længe regeringen har været i stand til at gennemføre de vigtige ændringer ad de eksisterende kanaler, er højrefløjens og centrums position blevet styrket. I situationer med kriser og voksende sociale spændinger vil venstrefløjens argumenter vinde i vægt. Hvis enten den nationale opposition eller USA indtager en uforsonlig holdning, kan det føre til en øget tilbøjelighed til at godtage de mere radikale forslag, som regeringens venstrefløj fremfører.

Økonomiske og politiske problemer og deres perspektiver

Til trods for sin succes står Allende-administrationen over for en række alvorlige politiske og økonomiske problemer. Der er to slags problemer: problemer, som er opstået på grund af den økonomiske overklasses adfærd, og problemer, som er opstået på grund af de radikale reformer, som regeringen har påbegyndt. Den økonomiske overklasse reagerede på Allendes sejr med at nedlægge fabrikker, nægte at tilså eller tilplante landbrugsjord, afskedige arbejdere og at sende kapital ud af landet. Som resultat heraf faldt produktionen, og arbejdsløsheden steg. I december 1970 steg arbejdsløsheden i Santiago til 8,3 pct. af arbejdsstyrken – den højeste andel i ti år. På landet afskedigede godsejerne landarbejderne og begyndte at slagte kvæg, heriblandt drægtige køer og avlstyre. Dette viser tydeligt disse handlingers politiske karakter. Byggeindustrien lammede byggeriet i adskillige måneder og gjorde arbejdsløshedsproblemerne værre. I slutningen af februar 1971, efter at den første panik fortog sig, og det viste sig, at Allende-regeringen var stabil, begyndte nogle sektorer i industri- og byggefagene ikke desto mindre at drage fordel af regeringens tilbud og den forøgede efterspørgsel fra forbrugerne, som var et resultat af lønforhøjelserne. Endvidere bemærkede industriherrerne, at resultatet af en mangelfuld produktion kunne blive arbejdernes overtagelse af virksomheden, og måske ekspropriation. Kæp-og-gulerodstaktikken begyndte at betale sig. Den industrielle aktivitet steg igen noget, med et fald i arbejdsløsheden som resultat. Alligevel er situationen usikker, for de store private investorer er ikke interesseret i at påtage sig nogle forpligtelser, som styrker regeringen politisk. De holder produktionen lige netop på den grænse, som er nødvendig for at undgå ekspropriation.

Regeringen står over for adskillige politiske problemer: politisk modstand i kongressen, domstolene og i buerokratiet, de indre politiske uoverensstemmelser i UP, hærens stilling og forbindelserne til MIR, det »oprørske« venstre.

Tilsammen har oppositionspartierne de kristelige demokrater og nationalpartiet flertal i kongressen. De kunne teoretisk set blokere hele regeringens lovgivning, i det mindste midlertidigt. Men rent faktisk er kongressens magt begrænset af adskillige faktorer. Allende kan tage tilflugt til en folkeafstemning, opløse kongressen og udskrive nye valg. Derfor er kongressens opposition omhyggelig med ikke at bremse

vigtige lovforslag, som har en bred folkelig støtte, da den frygter, at dette kan skabe en uheldig polarisering blandt vælgerne. For det andet er PDC selv opdelt i en højre- og venstrefløj, hvor venstrefløjen har vist tegn på villighed til at samarbejde med UP. En »lukket« modstand fra partiets højrefløjs side kunne blive årsag til en splitelse. Derfor er PDC blevet presset til at støtte bestemte af regeringens lovforslag og til at gå ind for et program, som kræver »samfundsmæssig« socialisme. For det tredje besidder den chilenske embedsmand en hel del potentiel magt, især i krisesituationer. På grundlag af gamle love, vedtægter og dekretter kan der tages administrative forholdsregler, som faktisk gør det muligt at føre politik uden om kongressen. Endelig kan regeringen bruge resultaterne fra kommunevalgene (som kaldes et »folkeligt« mandat) til pression i kongressen. Oppositionens magt i kongressen er nok stor teoretisk set, men ikke uoverstigelig.

Chiles højesteret domineres af den politiske opposition og gør, hvad den kan, for at beskytte overklassens interesser. Det mest bemærkelsesværdige eksempel herpå er kendelsen om opretholdelse af immuniteten for en højreorienteret senator, som var indblandet i mordet på general Schneider. Alligevel er det ikke sandsynligt, at retten vil komme til at spille en særlig aggressiv rolle, da den nu bliver udsat for heftige angreb, som omfatter forslag om at reorganisere retssystemet. Den kunne let blive genstand for en folkeafstemning, hvis den fortsatte med at indtage højreorienterede positioner.

Chiles bureaukrati er stort og ineffektivt. Det har altid indeholdt en stor andel politiske funktionærer. Hovedindholdet af overenskomsten mellem UP og PDC gik ud på at lade bureaukratiet forblive, som det var. PDC sikrede således, at dets politiske tilhængere beholdt den største del af de bureaukratiske poster på det midterste niveau. I udenrigs-, landbrugs- og økonomiministerierne og i jordreformstyrelsen sidder et betydeligt antal kristelige demokrater på nøglepositioner og administrerer en politik, som de i mange tilfælde næppe er tilhængere af. Selv om altså regeringens topledere og grupperne i bunden (arbejdere, bønder, naboskabsgrupper m.m.) går ind for en bestemt politik, kan de midterste niveauer i bureaukratiet vælge at sabotere den ved hjælp af endeløse forsinkelser, dårlig administration o.s.v. Hvis Allende-regeringen ikke skal stå over for alvorlige sociale og økonomiske problemer i en nær fremtid, bliver den nødt til at gøre noget ved problemerne med bureaukratiet. Disse problemer består i at gennemføre sociale reformer ved hjælp af et bureaukrati, som enten er direkte fjendtligt eller ligegyldigt indstillet over for reformerne.¹⁵

15. En metode til løsning kunne være storstillede udskiftninger, men dette ville muligvis fremkalde et øjeblikkeligt sammenstød med oppositionen, hvad Allende vil foretrække at undgå, især på grund af et sådant emne. En løsning, som mere vil stemme overens med regeringens *modus operandi* (handle-måde), ville være at skabe nye institutioner, omfordele bevillingerne og at lade institutionerne, som er domineret af de gamle bureaukrater, gradvist forgå.

Skønt der konstant har været forudsigelser om en truende splittelse, og til trods for de indre forskelle og de konstante gnidninger om nye lovforslag, er det lykkedes helt godt for UP at holde sammen på fløjene. Forskellene er blevet overskygget af den fælles kamp. Alle grupperingerne forenes, når det gælder jordreform, nationalisering af miner og statsovertagelse af banker. Det radikale parti, som man antog for at være koalitionen svage led, har båret byrden med nationaliseringen af de USA-ejede kobberminer. (Det faktum, at en radikal minister har ledet nationaliseringen, har mindsket muligheden betydeligt for, at USA i sin propaganda kunne fremstille nationaliseringen som en del af »den internationale kommunistiske sammensværgelse«). Ikke desto mindre har de radikale ikke været særlig ivrige for at nationalisere industrivirksomheder, især fordi partiet tidligere var nært knyttet til visse grupper af industriborgerskabet. Kort sagt går de radikale ind for en blandet økonomi efter de socialdemokratiske linier. UPs stærkeste kraft, socialistpartiet, som nu ledes af venstrefløjen (Altamirano, Sepúlveda, Calderón), har krævet en forøgelse af hastigheden af den revolutionære proces. Ifølge referatet fra partiets nationale samling udtaler Calderón klart den 19. april 1971:

»Næsten alle de økonomiske forholdsregler, som er taget indtil nu, vil falde i et tomrum, hvis befolkningen og partierne ikke er i stand til i stigende grad at bekæmpe monopolerne, hvis økonomiens samfundsmæssige område ikke udvides, og hvis vi ikke skaber det økonomiske grundlag for genopbygning af socialismen.«¹⁶

Når den »nemme« fase i den sociale ændringsproces er ved at være slut, og spørgsmålet om ekspropriation af Chiles nationale industriborgerskab nærmer sig, vil den indre uenighed i UP måske træde frem. Med andre ord: når den nationale demokratiske fase af revolutionen er gennemført, skal de kræfter i koalitionen, som ikke er tilknyttet arbejderklassen, beslutte sig til, om de vil fortsætte processen, til man når til socialisme, eller om de vil bryde af og søge dannet en koalition med oppositionen.

Hovedproblemet ser for koalitionen dominerende socialistiske grupper helt anderledes ud. Man betragter problemet med arbejdernes og bøndernes organisering og demokratiske indflydelse inden for økonomiens socialistiske sektor som det største. Det er meget tydeligt, at det chilensiske bureaukrati har en umådelig evne til at opsure nye sektorer af økonomien og tilpasse dem til de gamle former og fremgangsmåder. For ledergrupperne i MAPU, PS, CUT og PC er arbejdernes og bøndernes indflydelse og kampen mod bureaukratisering et vigtigt problem, som dog endnu ikke er færdigbehandlet. De forslag om dannelse af arbejdsråd og forsamlinger, som indtil videre er fremsat, er meget lovende. Udover kampen mod teknokraterne og presset udefra, må venstrefløjen også føre kampen mod nogle af sine egne medlemmer, som har overtaget det traditionelle politiske livs metoder og fremgangsmåde.

16. Rolando Calderón: Informe Politico del Pleno Nacional. April 1971, Santiago, Chile.

Mange diskussioner om Chiles fremtid drejer sig om spørgsmålet om militærets holdning og hvilken rolle, det kommer til at spille. Det er en fejltagelse at betragte militæret som en statisk, ensartet gruppe med en fast position. Chiles officerer kommer for størstedelens vedkommende fra middelklassen. Under Allende-regeringen er militærets og politistyrkens økonomiske position blevet forbedret. Regeringen har forøget militærets prestige ved at yde de militære ceremonier stor opmærksomhed og offentlig omtale. Forbindelserne og drøftelserne mellem præsidenten og militæret er blevet forøget. Det er nok vigtigere endnu, at regeringen har sørget for at inddrage officerer i forskellige sociale og økonomiske projekter, med det resultat, at militæret er ved at blive direkte inddraget i UP's udviklingsprogram. Denne proces med gensidig udveksling af ideer mellem tilhængere af en socialistisk udvikling og militære ledere kan føre til enighed om mange problemer og deres løsninger. I hvert tilfælde formindsker militær deltagelse i udviklingsprocessen muligheden for, at en konservativ sektor af hæren, som kom i opposition til UP, kunne opnå øjeblikkelig kontrol over resten af hæren. Hærens politiske indstilling varierer. En gruppe er tilhængere af Allende, en anden af oppositionen, en tredje gruppe, som ikke er særlig velafklaret i politisk henseende, går ind for opretholdelse af konstitutionen og lovligheden og bakker for øjeblikket Allende-regeringen op.

Betegnelsen »det oprørske venstre« hentyder først og fremmest til MIR. Ved at lede overtagelsen af jord var MIR med til at sætte skub i regeringen i de første måneder af dens embedsperiode. I de følgende måneder tog regeringen initiativet til en omstrukturering af landbruget. Herved nedbragte man samtidig antallet af ulovlige jordovertagelser. Samtidig blev MIR overladt til et vanskeligt valg: skulle man støtte regeringen eller gå ind i en konflikt med en regering, som eksproprierer over 1.000 latifundier om året? På grund af sine radikale reformer har Allende-regeringen tiltrukket nogle mulige tilhængere af MIR, både politisk og måske også organisatorisk. MIR's samarbejde med og støtte til Allende er i øjeblikket mere iøjnefaldende end MIR's selvstændige aktiviteter.

Men det er nærliggende, at en krisesituation (kupforsøg, mord eller indblanding udefra) med en trussel om væbnet sammenstød igen vil kunne ændre MIR's position. MIR har ydet kritisk støtte til den nationale demokratiske fase af den chilenske revolution, hvor man dog har argumenteret for flere foranstaltninger over for det nationale borgerskab, og har forudsagt et vigtigt sammenstød i den nærmeste fremtid, hvor den væbnede kamp kan få stor betydning.

Hvis man fortsætter den nuværende politik, vil mobiliseringen ikke ske med henblik på væbnet kamp, men med henblik på organisering af arbejder- og bondekomiteer og -råd, som skal styre de sociale sektorer af økonomien. MIR er svagest i industrivirksomhederne i Santiago og Valparaíso. Men hvis der sker et sammenstød

i fremtiden mellem det nationale borgerskab og det socialistiske proletariat, er det præcis her, at begivenhederne vil komme til at foregå.

Chiles udenrigspolitik har været rettet mod en forøgelse af forbindelsesmulighederne udadtil. Hensigten har været at sikre, at USA ikke skulle kunne være i stand til at hindre gennemførelsen af de nationale reformer. Der er blevet oprettet diplomatiske og handelsmæssige forbindelser med Kina, Cuba og DDR. Men Chiles »korrekte« forbindelse med Brasilien har ikke medført nogen officiel kritik af det brasilianske militærdiktatur,¹⁷ og Chiles handel med Argentina er blevet forøget.

Chile er stadig medlem af OAS (Organisationen af Amerikanske Stater), men har dannet en blok sammen med Bolivia og Peru, som kritiserer USA's dominans over de internationale organisationer. Chile har udvidet handelsforbinderne med de østeuropæiske lande og USSR, og har *samtidig* udtrykt ønske om at opretholde gode forbindelser med USA. Chile er blevet tilflugtssted for Latinamerikas politiske flygtninge, og har *samtidig* underskrevet en aftale med Colombias højreorienterede Pastrana-regering om anerkendelse af eksistensen af en mangfoldighed af ideologier på det latinamerikanske kontinent. Den vigtigste hensigt med Chiles udenrigspolitik er at sikre gunstige ydre betingelser for gennemførelsen af de indre omvæltninger. UP ønsker at undgå en situation, hvor internationale kræfter forener sig med den nationale opposition. Chiles regering støtter derfor heller ikke andre revolutionære grupper i Latinamerika, og forventer den samme holdning fra anden side.

En embedsmand har udtalt: »Vores udenrigspolitik er ikke revolutionær, den støtter blot retten til selvbestemmelse og er imod indblanding udefra.«

Om USA og dets forbundsfælle, Brasilien, vil opretholde det samme princip over for Chile, er et åbent spørgsmål.

Konklusioner

De borgerlige partiers manglende evne til at påtage sig den historiske opgave med at bekæmpe den udenlandske dominans og latifundiernes eksistens, og at berede vejen for en national økonomisk udvikling, tvang arbejderpartierne til at påtage sig disse opgaver. Disse opgaver blev i en tidligere periode i Europa løst ved borgerskabets revolution. I Chile er de ved at blive løst af en politisk koalition, som ledes af socialistiske og kommunistiske partier. Det spørgsmål står så tilbage: Vil arbejderpartierne gennemføre socialisme, når den nationale demokratiske revolution er fuldendt? Hvis mængden af forandringer i regeringens første seks måneder siger

17. Samtidig har Chile modtaget flere politiske flygtninge fra Brasilien end fra noget andet land. I modsætning til regeringen har UPs politiske partier været meget højrostede i deres angreb på det brasilianske militærregime.

noget, så må svaret blive bekræftende. Og det til trods for, at monopolkapitalismens hjerterødder i industrien endnu knapt nok er blevet berørt.¹⁸ De vigtige forandringer, der er sket, er dog forenelige med en »national-« eller en »statskapitalistisk« udvikling på lang sigt. Ekspropriation af de naturressourcer som er udenlandsk ejede, og dannelsen af blandede foretagender inden for maskinindustri og fremstillingsvirksomhed, kan godt forenes med de nye tendenser for investering af udenlandsk kapital. De udenlandske investeringer er gået bort fra de ekstraktive industrier (landbrug og minedrift) og over til fremstillingsvirksomhed. Regeringens stærke arbejdsstøtte, dens socialistiske program, planerne om at udvide statssektoren o.s.v., hele dette politiske klima er på kort sigt blevet betragtet som ugunstigt for nye investeringer af udenlandske investeringsforetagender. Med den givne usikkerhed for udenlandsk kapital i Chile, vil der muligvis ikke ske nye investeringer, med mindre der gives politiske garantier mod nationaliseringer. Det ville i virkeligheden være det samme som at bede regeringen om at afskære sig fra sit sociale grundlag for støtte i befolkningen, d.v.s. det socialistiske industriproletariat. Det er næppe sandsynligt, at dette vil ske.

Ikke desto mindre høster nogle sektorer af det nationale industriborgerskab for tiden frugterne af regeringens nye kredit- og finansprogram. Med væksten i lønningerne, nye programmer for offentlige arbejder og udvidelsen af jordreformen er efterspørgslen efter forbrugsvarer vokset meget. Samtidig er det lettere at opnå kreditter og lån hos statsbankerne. Priskontrollen har sænket prisen på kraft og elektricitet. De mere dynamiske og politisk »fleksible« sektorer af industri- og handelsborgerskabet har, sammen med arbejderne og bønderne, draget fordel af UP's første reformer. Om dette borgerskab ønsker eller er i stand til at danne en mere vedvarende del af en bred national koalition, er tvivlsomt.

Selv om oppositionspartierne PDC og PN ikke har haft held til at blokere regeringens handlinger eller til at høste den folkelige støtte, som de første lovforslag fik, vil det være en fejltagelse at undervurdere deres muligheder for at begrænse forandringerne eller forhindre overgangen til socialisme. Oppositionens strategi indtil nu har været fuldstændig forkastelse af de ændringsforslag, som man var sikker på, at regeringen ikke ville lade gå til folkeafstemning. Med hensyn til de mere populære ændringsforslag er det ikke oppositionens strategi at sætte sig direkte imod dem, men at få tilføjet en række reguleringer og procedurer, som i praksis undergraver forandringerne. Før eller senere kan dette tvinge regeringen til at udskrive nye valg – hvorved polariseringen øges – på et tidspunkt, som er gunstigt for UP-regeringen. I mellemtiden vil regeringens juridiske eksperter

18. Hvis man sammenligner de forandringer, som har fundet sted i Chile de første seks måneder, med dem, som fandt sted i Cuba og Kina, så er forandringerne i Chile sandsynligvis mindst lige så omfattende.

måske være i stand til at opdage nye love eller dekretter, som vil gøre det lettere at gennemføre ændringer ved hjælp af de eksisterende procedurer. Hvis industrikapitalisterne og de store godsejere fortsætter med at lamme produktionen, især af forbrugsgoder, kan Allende blive tvunget til at bruge nødforanstaltninger for at beskytte folkets interesser. Dette vil udvide omfanget af regeringens direkte indflydelse med hensyn til produktionen.

USA's politik vil fortsat være en kombination af »ydre« og »indre« strategier. Der vil fortsat blive lagt pres på udlåns- og kreditvirksomheder (Den Interamerikanske Udviklingsbank og Verdensbanken). Det vil afhænge af den politik Chile fører, om man vil opnå udenlandske lån.¹⁹ USA's indre strategi er rettet mod opretholdelse af forbindelseslinjer med et bredt udsnit af politiske kræfter, uden nødvendigvis at knytte sig til en bestemt gruppe. USA-embedsmænd og ledere (civile og militære) opretholder direkte kontakt med embedsmænd, officerer i hæren og politikere, og denne kontakt går lige fra de kristelige demokrater til ledere af de halvmilitære højreorienterede politiske grupper.²⁰

Skønt det vigtigste for USA's politikere er at samarbejde med PDC og PN i deres lovlige forsøg på at begrænse og forhindre forandringer, har de ikke opgivet muligheden for et kup, især hvis spændingen øges, og resultatet bliver et større sammenstød.

Inden for UP-regeringen er der en tendens til »forhastet konsolidering«. Det er korrekt, at Allende er optaget af produktionen – det var det væsentligste tema i hans 1. maj-tale. En mangelsituation ville kunne påvirke befolkningens levestandard ugunstigt og give anledning til negative politiske reaktioner. På den anden side kunne en bremsning af ekspropriationsprocessen puste liv i de besiddendes håb om at beskytte deres interesser. Der kunne ske en gruppering omkring industriherrerne, og en ny antisocialistisk alliance kunne opstå, som omfattede sektorer af UP. Seksmånedersperioden efter kommunalvalgene i april 1971 er *politisk* set den bedste tid til ekspropriationer. Regeringen har et bredt grundlag for støtte, som politiske modsætninger og sociale konflikter endnu ikke har nået at splitte, men det kan måske ske et år efter. Hvis regeringen opretholder den private industrielle sektor, vil den blive stillet over for konflikter mellem arbejdere og ledelse, som vil opstå i det kommende år. Den må muligvis begrænse arbejderklassens krav, hvis det er dens politik at opmuntre private virksomheder til at øge produktionen. Problemet med produktionen er stort set et problem, som kommer efter revolutionen for en socialistisk regering, skønt

19. Lån vil blive, og er blevet, givet til bestemte institutioner i Chile især for at styrke oppositionens centre, som f.eks. det katolske universitet. Således kan man fra den udlånende parts side hævde, at man ikke diskriminerer mod Chile, mens man hjælper sine politiske forbundsfæller *indenfor* Chile.

20. USA-embedsmænd har forsøgt at opnå samtaler med hvad de betragter som »bløde« elementer i UP. De forsøger at udvide deres strategi til at omfatte de elementer i UP, som muligvis kan overbevises om de fordele, som en socialdemokratisk neokapitalistisk stat kan tilbyde.

man selvfølgelig kan gøre sig anstrengelser for at forbinde den strukturelle forandring med vækst i produktionen. Krav om vækst i produktionen og personlige ofre i et samfund, som i al væsentlighed er kapitalistisk, kan kun lade sig gøre, hvis regeringen samtidig forbereder en magtoverførsel til arbejderklassen inden for en overskuelig fremtid.

Hvis tilskyndelser til at producere mere ikke udtrykkeligt knyttes sammen med socialisering, vil classesynspunktet inden for industrien og virksomhederne træde frem i spørgsmålet: Hvem producerer man for?

Mens nogle inden for UP lægger vægt på produktionen, ser de mest militante produktionsproblemerne som en del af en større proces. Denne omfatter: forøgelse af forandringerne, voksende indflydelse til folket og styrkelse af den revolutionære bevidsthed hos industri- og landarbejderklassen, forkæmperne for Chiles revolution.

Kurasje's bogimport

tilbyder marxistisk litteratur, f.eks.

★ Arbeiterkontrolle, Streiks, Klasseanalyse	20,00
★ Böлке: Die Wandlung der Frauenemanzipationstheorie von Marx bis zur Rätebewegung	8,75
★ Fischer: Sprache und Klassenbindung	12,50
★ Gaglio: Medizin und Profit	21,25
★ Historie zwischen Ideologie und Wissenschaft	12,50
★ Kapitalistische Hochschulreform	16,25
★ Karras: Die Grundgedanken sozialistischer Pädagogik in Marx' Hauptwerk 'Das Kapital'	10,00
★ Klasseanalyse. Von Bridier, Mallet, Gorz u.a.	17,50
★ Korsch: Kommentare zur Deutschen 'Revolution' und ihre Niederlage	18,75
★ Krahl: Konstitution und Klassenkampf	30,00
★ Marx/Engels: Briefe über 'Das Kapital'	15,00
★ Mauke: Die Klassentheorie von Marx und Engels	30,00
★ Paschukanis: Allgemeine Rechtslehre und Marxismus	12,50
★ Rancière: Der Begriff der Kritik und die Kritik der politischen Ökonomie – von den 'Parisermanuskripten' zum 'Kapital'	17,50
★ Regini/Reyneri: Der Kampf der Arbeiter gegen die kapitalistische Organisation der Produktion	22,50